

CENAB ŞEHÂBEDDİN'İN BİYOGRAFİSİNE DAİR YENİ BİLGİLER

Adnan AKGÜN*

Cenab Şehâbeddin'in eserleri üzerine ciddî incelemeler bulunmakla birlikte,¹ hayatı üzerine belgelere dayalı bir araştırma yapıldığını söylemek mümkün değildir. Cenab'ın biyografisiyle ilgili bilgiler, onun Filorinalı Nâzım'a verdiği açıklamalara dayanmaktadır.² Ancak burada unutulmalardan doğan bilgi eksiklikleri vardır ve bunlar yazılan bazı monografilerde aynen tekrarlanmaktadır.³

Cenab Şehâbeddin'in biyografisine dair ek bilgiler getiren bu çalışmanın kaynağı T.C. Paris Büyükelçiliği ve Başbakanlık Osmanlı Arşivi'nde bulunan belgelerdir.

Birinci bölümde Cenab'ın Paris'e gönderilişi ve görev süresiyle ilgili ayrıntılı bilgiler ortaya konulmaktadır. İkinci bölümde yurtdışına görevlerle yollanışı ve İstanbul Dârülfünunu'ndan uzaklaştırılışıyla ilgili karar suretine değinilmektedir. Üçüncü bölümde yüksek öğreniminden başlayarak emekli oluncaya kadar girdiği memuriyetler yer almaktadır. Dördüncü ve son bölüm ise araştırmaya esas olan belgelerden oluşmaktadır.

I

1. Cenab Şehâbeddin'in Paris'e gönderilişi:⁴

* Dr., Yakın Doğu Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü.

¹ Bk. Prof. Dr. Mehmet KAPLAN, *Türk Edebiyatı Üzerinde Araştırmalar 1*, "Cenab Şehâbeddin'in Şiirlerinde Pitoresk", s. 392-407, "Cenab Şehâbeddin'in Şiirlerinde Ses ve Musıkî", s. 408-424, "Cenab Şehâbeddin ve Nesir Sanatı", s. 425-436, İstanbul 1976; Prof. Dr. Celâl TARAKÇI, *Cenâb Şehâbeddin'de Tenkid*, Samsun 1986; Prof. Dr. İnci ENGINÜN, *Cenap Şahâbeddin*, Ankara 1989; Yrd. Doç. Dr. Hasan AKAY, *Cenap Şahâbeddin'in Şiirleri Üzerinde Bir Araştırma*, İstanbul 1989 (Doktora tezi).

² Bk. "Edebiyât-ı Cedîde Nesl-i Şâ'iriyetinin En Mümtâz Sîmâsı: Cenâb Şehâbeddin Beyefendi", *Süs*, 17 Teşrin-i sâni 1339 (17 Kasım 1923), Nr. 23, s. 4-5 ve 10-13.

³ Sadeddin Nüzhet [ERGÜN], *Cenap Şehâbeddin: Hayatı ve Seçme Şiirleri*, İstanbul 1934; Murat URAZ, *Cenap Şehâbeddin*, İstanbul 1940.

⁴ Cenab Şehâbeddin, *Tıbbiye'de son sınıfta birinci olduğundan Paris'e gönderildiğini söyler: Süs*, nr. 23, s. 13; Murat URAZ da -kaynak belirtmeden- Cenab'ın ön sıralarda mezun olduğu için yurt dışına gönderildiği görüşünü paylaşır: a. e., s. 4; Sadeddin Nüzhet [ERGÜN] ise *Mir'at-ı*

- a. Görevlendirme: Cilt ve frengi hastalıkları tedavisinde bilgisini genişletmesi için 5 Eylül 1305 (17 Eylül 1889)'te görevlendirilir.⁵
- b. Paris'e varış: 26 Şubat 1306 (10 Mart 1890)'da Paris'e gelir.⁶
- c. Maaş durumu: Paris'e gelişinden başlayarak yüzde beş kesintiyle 400 franklık maaşının ödenmesi hususunda, Mâliye Nezâreti'nden Osmanlı Bankası'na tebligat yapması istenir.⁷

2. Görev süresiyle ilgili bilgiler:

- a. Görevlendirmenin uzatılmasıyla ilgili ilk başvuru: Cenab, cilt ve frengi hastalıklarının öğrenimi amacıyla iki yıl için Paris'e gönderildiğini, ancak anılan zamanın bir bölümünün resmî işlemlerle İstanbul'da geçtiğini, dolayısıyla bu sürenin yeterli olamayacağından bahisle altı ay uzatma ister.⁸ Cenab'ın görevlendirildiği 17 Eylül 1889'dan çok sonraları (10 Mart 1890) Paris'e geldiği düşünülürse bu isteğinde haklılık payı vardır. Paris Büyükelçiliği Cenab'ın dilekçesine değinerek olumlu görüş bildirir.⁹ Cenab bu uzatmayla ilgili başvurusuna uzun zaman cevap alamayınca ve kalış süresi de bittiğinden dönüş yol parasının gönderilmesini ister.¹⁰ Osmanlı Doktorları Müfettişi Mehmed İzzet'in de oluru alınarak¹¹ Seraskerlik'e yol seneti¹² ve Osmanlı Bankası'na Temmuz-Ağustos maaşlarının ödenmesi talebinde bulunulur.¹³
- b. Uzatma isteğinin kabulü: Cenab'ın görev süresi 29 Şubat 1307 (12 Mart 1892)'ye kadar uzatılır.¹⁴ Bu konuda Seraskerlik Muhasebe Dairesi'nden gelen bir başka yazıda da uzatma kararı hatırlatılarak dönüş için herhangi bir para yollanmasına gerek kalmadığı açıklanır.¹⁵
- c. Görevlendirmenin uzatılmasıyla ilgili ikinci başvuru: Cenab kendisinden önce Paris'te öğrenimde bulunan Celâl Muhtar Efendi'nin süresinin üç yıla çıkarıldığı halde kendisine verilen iki yıllık sürenin yeterli olmadığından söz ederek 1 Mart 1308 (13 Mart 1892)'den başlayarak önceki şartlarla bir yıl daha

Mekteb-i Tıbbiye ile Cenab'ın sınıf arkadaşı Müştak Bey'in verdiği bilgilere işaretlerle, bu görevlendirmenin iltimasla gerçekleştiği iddiasını hatırlatır. Ve onun mezuniyetinden dokuz ay sonra Paris'e gidişini buna bağlar: a. e., s. 13.

⁵ Bk. Belge 1

⁶ Bk. Belge 2

⁷ Bk. Belge 3

⁸ Bk. Belge 4

⁹ Bk. Belge 5

¹⁰ Bk. Belge 6

¹¹ Bk. Belge 7

¹² Bk. Belge 8

¹³ Bk. Belge 9

¹⁴ Bk. Belge 10

¹⁵ Bk. Belge 11

uzatma ister.¹⁶ Büyükelçilik bunu Seraskerlik'e iletir.¹⁷ İki ay sonra yine Büyükelçilik Seraskerlik'e; Cenab'ın maaşının Osmanlı Bankası Paris şubesinde alınan bir kararla kesildiğini, oysa onun İstanbul'dan öğrendiğine göre görev süresinin altı ay uzatıldığını, dolayısıyla biriken aylıklarının ve maaşının ödenmesi hususunda Banka'ya emir verilmesi gerektiğini yazar.¹⁸

d. Uzatma isteğinin kabulü: Yukarıdaki uyarı üzerine, Cenab'ın öğrenimini hakkıyla yerine getirebilmesi için görev süresinin 12 Mart 1892'den başlayarak altı ay uzatıldığına dair Sıhhiye Dairesi'nin onayıyla 28 Haziran 1308 (10 Temmuz 1892)'de irade çıktığı bildirilir.¹⁹ Bu konudaki ikinci cevapta da maaşın kesilme sebebi açıklığa kavuşturularak, bundan sonra Cenab'ın Osmanlı Bankası Paris şubesine bizzat giderek aylığını alabileceği ifade edilir.²⁰

e. Görevlendirmenin uzatılmasıyla ilgili üçüncü başvuru ve isteğin reddi: Seraskerlik'ten Büyükelçilik'e gelen yazıdan Cenab'ın bir altı ay daha uzatma talebinde bulunduğu anlaşılmaktadır. Ancak daha önce iki kere uzatma yapıldığından bu başvuru kabul edilmez.²¹ Bunun üzerine Seraskerlik'ten dönüş yol ücretinin gönderilmesi istenir.²² Sonunda Cenab 11 Mart 1309 (23 Mart 1893)'da öğrenimini başarıyla tamamlayarak ve yol ücretini alarak İstanbul'a döner.²³

Bu açıklamalardan anlaşılacağı üzere Cenab Şehâbeddin'in görevlendirme kararı 17 Eylül 1889'da alınmış ancak kendisi 10 Mart 1890'da Paris'e gelebilmiştir. Yine onun üç uzatma başvurusundan ikisi kabul görmüş ve 23 Mart 1893'te İstanbul'a dönmüştür. Bu itibarla o Paris'te sanılanın aksine üç yıl kalmıştır.²⁴

II

Cenab Şehâbeddin'in Daire-i Umûr-ı Sıhhiye ikinci başkanı iken, Avrupa'ya İstanbul'da bir Sıhhiye Konferansı düzenlenmesi amacıyla girişimlerde bulunmak üzere yollandığı ve bu görevinde başarılı olduğu Meclis-i Vükelâ tutanağından anlaşılmaktadır.²⁵ Hariciye Nezareti'nin Paris'te Mart 1911'de

¹⁶ Bk. Belge 12

¹⁷ Bk. Belge 13

¹⁸ Bk. Belge 14

¹⁹ Bk. Belge 15

²⁰ Bk. Belge 16

²¹ Bk. Belge 17

²² Bk. Belge 18

²³ Bk. Belge 19

²⁴ Cenab Paris'te dört yıl kaldığını söyler: Bk. *Süs*, Nr. 23, s. 13. *Nevsâl-i Millî*'de, "Cenab Şehâbeddin", s. 86, Dersâdet 1330 (1914/1915) ve Sadeddin Nüzhet'te aynı süre tekrarlanır: a. e., s. 13. Murat URAZ'da ise bu beşe çıkar: a. e., s. 3

²⁵ Bk. Belge 21

toplanacak Sıhhiye Kongresi'nde Osmanlı Devleti'ni temsil etmek üzere bir üye gönderilmesi talebi,²⁶ Sadaretçe Cenab'ın belirlenmesiyle sonuçlanır.²⁷ Ve bu karar Meclis-i Vükelâ görüşmelerinin yer aldığı tutanakta da yer alır.²⁸

Cenab Şehâbeddin, millî duyguları rencide ettiği iddiasıyla İstanbul Dârülfünûnu Türk Edebiyatı Tarihi hocalığından²⁹ Ali Kemal'le birlikte üçte iki oy çokluğuyla 3 Eylül 1338 (3 Eylül 1922)'de azledilir.³⁰

III

Cenab Şehâbeddin'in emeklilik işlemleriyle ilgili başvurusu işleme konularak³¹ konuyla ilgili görüş bildirilir.³² Burada; onun bütün memuriyet hayatını aydınlatacak ölçüde zengin bilgiler içeren ve Dâire-i Umûr-ı Sıhhiye-i Osmâniye Tekâüd Kalemî'nce 19 Ağustos sene 1331 (1 Eylül 1915) tarihinde düzenlenen hizmet cetvelini, yanlarına milâdî tarihleri de işaret ederek³³ bir tablo şeklinde vermek yararlı olacaktır:

Müfettiş-i Umûmî Cenab Şehâbeddin Bey

Müddet-i hizmetleri³⁴

Tahsil-i âlf müddeti	an	4 Haziran sene 301 (16 Haziran 1885)	ilâ	4 Haziran sene 305 (16 Haziran 1889)	4	0	0	-
Tabib yüzbaşı	an	5 Haziran sene 305 (17 Haziran 1889)	ilâ	12 Haziran sene 313 (24 Haziran 1897)	8	0	8	400
Tabib kolağası	an	13 Haziran sene 313 (25 Haziran 1897)	ilâ	6 Teşrîn-i evvel sene 313 (18 Ekim 1897)	0	3	24	500
Kumran Tahaffuz-hânesi Hey'et-i Sıhhiye Tabâbeti	an	7 Teşrîn-i evvel sene 313 (19 Ekim 1897)	ilâ	gaye-i Nisan sene 314 (12 Mayıs 1898)	0	6	24	3000
Tabib kolağası	an	1 Mayıs sene 314 (13 Mayıs 1898)	ilâ	5 Teşrîn-i evvel sene 314 (17 Ekim 1898)	0	5	5	500

²⁶ Bk. Belge 22

²⁷ Bk. Belge 23

²⁸ Bk. Belge 24

²⁹ Sadeddin Nüzhet [ERGÜN], Cenab Şehâbeddin'in 30 Mayıs 1335 (30 Mayıs 1919)'te bu göreve atandığını belirtir: a. e., s. 69

³⁰ Bk. Belge 27

³¹ Bk. Belge 25

³² Bk. Belge 26

³³ Çalışmamızda tarihlerin çevrilmesinde Gazi Ahmed Muhtar Paşa'nın *Takvîmü's-sinîn* (Hazırlayanlar: Yücel DAĞLI, Dr. Hamit PEHLIVANLI), Ankara 1993, 603 s. adlı eserinden yararlanılmıştır.

³⁴ Belgenin altında "Makam-ı sâmi-i sadâret-penâhiye takdîm kılınan fî 19 Ağustos sene 331 tarih ve 1570/13 numarolu tezkirenin melfûfudur" ibaresi yer almaktadır.

Kumran Hey'et-i Sıhhiyesi Tabâbeti	an	6 Teşrîn-i evvel sene 314 (18 Ekim 1898)	ilâ	gaye-i Nisan sene 315 (12 Mayıs 1899)	0	6	25	3000
Tabib kolağası	an	1 Mayıs sene 315 (13 Mayıs 1889)	ilâ	20 Eylül sene 315 (2 Ekim 1899)	0	4	20	500
Mersin Karantinası Tabâbeti	an	21 Eylül sene 315 (3 Ekim 1899)	ilâ	19 Ağustos sene 318 (1 Eylül 1902)	2	10	29	1500
Rodos Karantinası Tabâbeti	an	20 Ağustos sene 318 (2 Eylül 1902)	ilâ	1 Ağustos sene 321 (14 Ağustos 1905)	2	11	12	2000
Cidde Karantinası Tabâbeti	an	2 Ağustos sene 321 (15 Ağustos 1905)	ilâ	12 Mayıs sene 324 (25 Mayıs 1908)	2	9	11	5000
Kumran Tahaffuz-hânesi Tabâbeti	an	13 Mayıs sene 324 (26 Mayıs 1908)	ilâ	1 Eylül sene 324 (14 Eylül 1908)	0	3	19	5000
Meclis-i Sıhhiye A'zâsından Müfettiş	an	2 Eylül sene 324 (15 Eylül 1908)	ilâ	7 Eylül sene 325 (20 Eylül 1909)	1	0	6	5000
Meclis-i Sıhhiye Reîs-i sânis ³⁵	an	8 Eylül sene 325 (21 Eylül 1909)	ilâ	18 Kânûn-ı evvel sene 328 (31 Aralık 1912)	3	3	11	8000
Meclis-i Sıhhiye Müfettiş-i Umûmî ³⁶	an	19 Kânûn-ı evvel sene 328 (1 Ocak 1913)	ilâ	18 Ağustos sene 331 ³⁷ (31 Ağustos 1915)	2	8	0	9000

Yekün

30 2 14

İllet-i sâriye								
Cidde kolerası	an	17 Kânûn-ı evvel sene 323 (30 Aralık 1907)	ilâ	8 Mart sene 324 (21 Mart 1908)	0	3	0	
İstanbul kolerası	an	31 Ağustos sene 326 (13 Eylül 1910)	ilâ	29 Kânûn-ı evvel sene 326 (11 Ocak 1911)	0	4	0	
İstanbul kolerası	an	8 Mayıs sene 327 (21 Mayıs 1911)	ilâ	18 Kânûn-ı evvel sene 327 (31 Aralık 1911)	0	7	11	
İstanbul kolerası	an	23 Teşrîn-i evvel sene 328 (5 Kasım 1912)	ilâ	15 Kânûn-ı sâni sene 328 (28 Ocak 1913)	0	2	23	
İstanbul kolerası	an	20 Teşrîn-i evvel sene 329 (1 Kasım 1913)	ilâ	2 Kânûn-ı sâni sene 329 (15 Ocak 1914)	0	2	15	
Yekün					1	7	19	
Cem'an yekün					31	10	3	

³⁵ Cenab Şehâbeddin bu görevini sürdürürken 8 Teşrîn-i evvel sene 1328 (21 Ekim 1912)'de ek bir memuriyetle İstanbul'da Hıdemât-ı Sıhhiye-i Askeriye'de görevlendirilmiştir. Bk. Belge 20.

³⁶ Cenab'ın bu görevini sürdürürken ek bir görevle Meclis-i Kebîr-i Sıhhiye üyeliğini de sürdürdüğü anlaşılmaktadır. Bk. "Meclis-i Kebîr-i Sıhhiye A'zâlığı inzîmâmıyla Dâire-i Umûr-ı Sıhhiye Müfettiş-i Umûmîliği mevkı'ini işgal eden Cenab Şehâbeddin Bey...", *Nevsâl-i Millî*, s. 86, Dersaadet 1330.

³⁷ Bu tarih belgenin aslında yanlışlıkla 328 şeklinde yazılmıştır.

IV

1³⁸Makam-ı Seraskerî

Muhâsebât Dâiresi

1

No d'ordre 1788³⁹Enregistré⁴⁰Reçue le 27 Avril 1890⁴¹

Paris sefâret-i seniyyesine

Devletlü efendim hazretleri

fî 22 Receb sene 307 (14 Mart 1890) tarihli ve 5211 nümerolu tahrîrât-ı devletleri cevâbıdır. Bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî berâ-yı tahsîl Paris'e i'zâm kılınan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi'nin Paris'e tarih-i muvâsalatı olan üç yüz beş senesi Şubat'ının yirmi altıncı gününden i'tibâren (10 Mart 1890) maaşının gayr-i ez yüzde beş tesviyesi zımında Bank-i Osmânî'ye teblîgat ifâsı Mâliye Nezâret-i Celîlesine iş'âr olunmuş olmağla Muhâsebât-ı Umûmiye Dâiresi ifâdesiyle beyân-ı hâle ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 23 Şa'bân sene 307⁴² ve fî 1 Nisan sene 306 (13 Nisan 1890)

Serasker

Bende

Mühür

1 [Nisan 1306]/13 Avril [=Nisan 18]90

Dr. Chehabeddin

2⁴³

N 5211

ENREGİSTRÉ

Paris 1 [Mart] 1306/13 Mars 1890

Makam-ı sâmi-i cenâb-ı seraskerîye

Bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî berâ-yı tahsîl Paris'e i'zâm (buyurulduğu)⁴⁴ kılındığı fî 19 Eylül sene 305 (1 Ekim 1889) tarihli ve yetmiş

38 T. C. Paris Büyükelçiliği Arşivi, Nr. 160

39 = Sıra numarası 1788

40 = Kaydedilmiştir.

41 = 27 Nisan 1890'da alınmıştır.

42 Çalışmada rûmî tarihlerin milâdî karşılıkları verildiğinden hicrî tarihleri çevirme yoluna gidilmemiştir.

43 a. y.

44 Belgelerde yazıldıktan sonra üstü çizilen bütün kelimeleri parantez içinde gösterdik.

nümerolu tahrîrât-ı sâmiye-i cenâb-ı sipehsalârîlerinde beyân ve iş'âr buyurulan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi bu kere (geçen) şehri-i Şubat-ı rûmînin yirmi altısında (10 Mart 1890) buraya muvâsalat eylemiş olmağla tahsîsâtının (târîh-i mezbûrda tesviyesi i'tâsı husûsunda evâmîr-i mukteziyenin i'tâsı) (tesviyesi husûsunun îcâb edenlere emr ü tenbîh) tesviyesi husûsunda îcâb edenlere evâmîr-i mukteziyenin i'tâsı (i'tâsı husûsunun îcâb edenlere emr ü tenbîh buyurulması) mütevakf-ı himem-i celîle-i cenâb-ı düstûrîleridir. Ol bâbda.

fî 22 Receb sene 307 ve fî 1 Mart sene 306 (13 Mart 1890)

345

Makam-ı Seraskerî

Sıhhiye Dâiresi

70

No d'ordre 1470⁴⁶

Paris sefâret-i seniyyesine

Reçue le 12 octobre [18]89⁴⁷

Devletlü efendim hazretleri

Emrâz-ı cildiye ile frengi illetinin müdâvâtına lâzım gelen fûnunu tahsîl etmek üzere mektebden bir iki efendinin Paris'e i'zâmı emrinde şeref-sâdır olan irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî üzerine Mekteb-i Tıbbiye-i Şâhâne'den neş'etle dâü'l-keleb ameliyât-ı telkîhiyesi laboratuvarı müdîriyeti muâvinliğinde bulunan Doktor Yüzbaşı Celâleddin Muhtâr Efendi'nin geçen sene i'zâm olunduğu gibi bu sene dahi diploma alan etibbâdan olup Haydarpaşa Hastahânesi'ne devâm etmekte bulunan Yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi'nin maaş ve bedel-i ta'yînâtı avdetine kadar buradaki akrabası hânesine verilip orada bulunacağı müddetçe vukubulacak masrafına karşılık olmak üzere mûmâileyh Celâleddin Efendi'ye verildiği misillü şehri dört yüz frank maaş i'tâ kılınmak ve ber-mantûk irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mezkûr emrâz-ı cildiye ve frengi illetinin tedâvisinde tevsî'-i ma'lûmât etmek üzere Paris'e i'zâmı husûsuna Sıhhiye Dâiresi'nin tensîbiyle bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müteallik buyurularak fî 5 Eylül sene 305 (17 Eylül 1889) tarihinden i'tibâren mu'âmele-i kaydiyesi icrâ ettirilmiş ve keyfiyet Hassa-i Ordu-yı Hümâyûnu müşîriyet-i celîlesine de bildirilmiş olmağla i'tâ-yı ma'lûmâta ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir. fî 6 Safer sene 307 fî 19 Eylül sene 305 (1 Ekim 1899)

Serasker

Bende

Mühür

19 Septembre [=Eylül 1305]/1er Octobre [=Ekim] 1899

⁴⁵ a. y.

⁴⁶ = Sıra numarası 1470

⁴⁷ = 12 Ekim 1889'da alınmıştır.

Il est arrive le 26 Fevrier [=Şubat 1305]/10 Mars 1890⁴⁸

449

Devletlü efendim hazretleri

Çâkerleri fî 5 Eylül sene 305 (17 Eylül 1889) tarihiyle şeref-sünûh buyurulan irâde-i eltâf-mu'tâde-i cenâb-ı hilâfet-penâhî iktizâ-yı âlîsine emrâz-ı cildiye ve efrenciye tahsili için iki sene müddetle Paris'e i'zâm olunmuş isem de müddet-i mezkûrenin bir kısm-ı küllîsi tesviye-i mu'âmelât-ı resmiye zımnında Der-i Aliyye'de güzâr eylemiş ve müddet-i mütebâkiye ise vazîfe-i tahsîliyenin kemâ-yenbagî ifâsına gayr-ı müsâ'id kalmış olduğundan lutfen muhâssasât-ı hâliye-i çâkerâneme altı ay kadar daha müddet-i âcizânemin temdîdi husûsunda müsâ'ade-i aliyye-i âsafâneleri bî-dirîg buyurulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 30 Mart sene 307 (11 Nisan 1891)

Bende

Paris'te tahsilde bulunan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin

550

No 5946

Paris, le 11 [Haziran] 1307/23 Juin [=Haziran] 1891

Demande prolongation de sejour pour le Dr. Djénab Chehabeddin Effendi⁵¹

Makam-ı sâmi-i cenâb-ı sipeh-salârîye

ENREGISTRÉ

Emrâz-ı cildiye ve efrenciye tahsiliyçün iki sene müddetle Paris'e i'zâm buyurulan tabib yüzbaşılardan fütüvvetli Cenab Şehâbeddin Efendi tarafından verilip bir sûreti leffen takdîm-i pişgâh-ı dâver-ekremîleri kılınan (arz-ı hâlde) istid'âda müddet-i mezkûrenin mu'âmelât-ı resmîyenin ikmâli yolunda güzêrân eden kısmından mütebâkî zamanın vazîfe-i tahsîliyenin kemâyelik ifâsına ayn-ı kâfi olduğundan bahisle altı ay daha ilâvesi temenni edilmiş ve mûmâileyh Cenab Efendi'nin buraca meşhûd olan sa'y ü ikdâm-ı ciddîsine nazaran (ol vechle icrâsı îcâbı menût-ı emr ü fermân düstûr-ı efhâmîleri bulunmuş olmağla ol bâbda) is'âf-ı mevellî hüsn-i sûretl ikmâl-i ma'lûmâtına hâdim olacağı cihetle (olacağı cihetle münâsib olacağından) muvâfık-ı berâ-yı âlî-i düstûrleri görüldüğü takdirde icrâsı îcâbı menût-ı müsâ'ade-i celîle-i efhâmîleridir. Ol bâbda.

fî 17 Zilka'de sene 308 ve fî 11 Haziran sene 307 (23 Haziran 1891)

⁴⁸ = O, [Cenab Şehâbeddin] 10 Mart 1890'da [Paris'e] geldi.

⁴⁹ a. y.

⁵⁰ a. y.

⁵¹ = Dr. Cenab Şehâbeddin Efendi'nin kalış süresini uzatma isteği.

652

Devletlü efendim hazretleri

Çâkerleri bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî ikmâl-i tahsîl zımında iki sene müddetle Paris'e i'zâm buyurulmuş ve müddet-i mezkûre bu kere rehîn-i inkızâ olmağla lutfen iktizâ eden harc-ı râh-ı âcizânemin i'tâsı husûsunda lâzım gelen müsâ'ade-i aliyye-i sefâret-penâhîlerinin bî-dirîğ ü erzân buyurulması bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 16 Ağustos sene 307 (28 Ağustos 1891)

Tabib yüzbaşı

Cenab Şehâbeddin

753

Atûfetlü efendim hazretleri

İkmâl-i tahsîl zımında bâ-irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî Paris'e i'zâm buyurulmuş olan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi kullarının bu def'a müddeti hitâm-pezir olmağla mûmâileyhin Temmuz ve Ağustos maaşlarıyla pasaportunun i'tâsı ve leffen takdîm kılınan harc-ı râh istid'âsının tervîci husûsları menû-tı re'y-i rezîn-i âsâfâneleri olmağın ol bâbda ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. fî 16 Ağustos sene 307 (28 Ağustos 1891)

Müfettiş-i etibbâ-yı Osmânîye

Mehmed İzzet

854

No 6056

Paris le 19 [Ağustos 1307]/31 Août [=Ağustos] 1891

Frais de route pour le Dr. Djénab Chehabeddin⁵⁵

Makam-ı sâmi-i cenâb-ı seraskerîye

Berâ-yı (ikmâl) tevsî'-i ma'lûmât iki sene müddetle Paris'e i'zâm buyurulmuş olan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi leffen bir sûreti takdîm-i huzûr-ı âlî-i cenâb-ı sipeh-salârîleri kılınan istid'âsında bu kere müddet-i me'zûniyetinin münkaziye olması haysiyetiyle Dersâdet'e avdetiyün harc-ı râh i'tâsını (istid'â) taleb-i iltimâs eylemiş ve keyfiyet etibbâ-yı Osmânîye müfettişi tabib kaim-i makamı izzetlü İzzet Bey tarafından dahi (tasvib edilmiş) muvâfık-ı usûl görülmüş olmağla îcâb-ı icrâsı (icrâsı) menû-tı emr ve tensîb-i âlî-cenâb-ı düstûr-ı efhamîleridir. Ol bâbda

fî 27 Muharrem sene 309 ve fî 19 Ağustos sene 307 (31 Ağustos 1891)

52 a. y.

53 a. y.

54 a. y.

55 = Dr. Cenab Şehâbeddin'nin yol ücreti.

956

No 6053

S.E. Essad Pacha

à Mr. le Directeur de la Banque I[mpéria]le Ottomane

Paris

Paris, le 31 Août 1891

Payer au Dr. Djénab Chehabeddin ses traitements de Juillet et Août.

Mr. le Directeur

Le Dr. Djénab Chéhabeddin, (étant) arrivé au terme de sa mission à Paris doit rentrer précisément à Consple.

En censéquence et conformément au rapport y relatif de Mr. l'Inspecteur de la Mission Médicale Ottomane, je viens vous prier de vouloir bien payer au Dr. dont il s'agit son traitement du mois de juillet dernier ainsi que celui du mois courant.

Veillez agréer Mr. le Directeur, avec mes remerciements la nouvelle assurance de ma considération très distinguée.⁵⁷

10⁵⁸Makam-ı Seraskerî

Sihhiye Dâiresi

57

Paris sefâret-i seniyyesine

Reçue le 3 Octobre 1891⁵⁹No d'ordre 2576⁶⁰

Devletlü efendim hazretleri

Emrâz-ı cildiye ile frengi illetinin tedâvîsinde tevsî'-i ma'lûmât etmek için avdetine kadar maaş ve ta'yînâtı akrabası hânesine verilip Paris'te bulunacağı

⁵⁶ a. y.⁵⁷ = No 6053

Esad Paşa'dan Osmanlı Devleti Bankası Sayın Müdürü'ne

Paris

Paris, 31 Ağustos 1891

Dr. Cenab Şehâbeddin'e Temmuz ve Ağustos maaşlarının ödenmesi.

Sayın Müdür

Paris'teki görev süresinin sonuna gelen Dr. Cenab Şehâbeddin kesin olarak İstanbul'a dönmek üzeredir.

Sonuçta, Osmanlı Doktorları Müfettişi Bey'in raporuna ilişkin ve uygun olarak Doktor'a geçen Temmuz ayı maaşının olduğu kadar, takib eden ayın da ödenmesini rica ediyorum.

Sayın Müdür, teşekkürlerimle beraber en derin saygılarımı kabul etmeniz ricasıyla.

⁵⁸ a. y.⁵⁹ = 3 Ekim 1891'de alınmıştır.⁶⁰ = Sıra numarası 2576

müddetçe vukubulacak masrafına karşı Bank-ı Osmânî'nin Paris şubesi ma'rifetiyle i'tâ olunmak üzere şehri dört yüz frank maaş tahsis olunarak fî 5 Eylül sene 305 (17 Eylül 1889) tarihinde bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî Paris'e i'zâm olunmuş olan tabib yüzbaşılardan Cenab Efendi'ye üç yüz yedi senesi Şubat'ı nihâyetine (29 Şubat 1307/12 Mart 1892) kadar ruhsat i'tâsı husûsuna vâki olan iş'âr-ı âlî-i sefirâneleri üzerine Sıhhiye Dâiresi'nin tensîbiyle bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurularak mu'âmele-i kaydiyesi icrâ ettirilmiş olmağla ol bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 18 Safer sene 309 ve fî 10 Eylül sene 307 (22 Eylül 191)

Serasker

Bende

Mühür

10 [Eylül 1307]/22 Sept[em]bre [=Eylül] 1891

11⁶¹

Makam-ı Seraskerî

Muhâsebât Dâiresi

Şu'be

62

Paris sefâret-i seniyyesine

ENREGİSTRÉ

Reçue le 17 Octobre 1891⁶²

2595

Devletlü efendim hazretleri

fî 27 Muharrem sene 309 (2 Eylül 1891) tarihli ve 6056 numarolu tahrîrât-ı devletlerinde tevsi'-i ma'lûmât için iki sene müddetle Paris'e i'zâm olunan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi müddet-i mahdûdesi münkaziye olmasıyla avdet harc-ı râhı talebinde bulunduğu beyân buyurulmuş ise de taraf-ı sâmillerinden ahîren vârid olan tahrîrât üzerine mûmâileyhin üç yüz yedi senesi Şubat'ı nihâyetine kadar (Mart 1892) Paris'te kalmasına ruhsat verildiği Sıhhiye Dâiresi'nden yazılan i'lâmda gösterilmiş ve binâberîn mûmâileyhe şimdiden avdet harc-ı râhı i'tâsına mahal görülememiş olmağla Muhâsebât-ı Umûmiye Dâiresi ifâdesiyle terkîm-i cevâb-nâme-i âcizîye ibtidâr kılındı. O bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir. fî 6 Rebîü'l-evvel sene 309 ve fî 28 Eylül sene 307 (10 Ekim 1891)

Serasker

Bende

Mühür

28 Septembre [=Eylül 1307]/10 Octobre [=Ekim] 1891

⁶¹ a. y.

⁶² = 17 Ekim 1891'de alınmıştır.

1263

Huzûr-ı sâmi-i sefâret-penâhîlerine

Devletlü efendim hazretleri

Ayn-ı irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî mantûk-ı münîfince ayn-ı şerâit tahtında ayn-ı şu'be-i fenniyye-i ya'ni emrâz-ı cildiye ve efrenciyye-i tahsile me'mûr buyurulan ve binâenaleyh bi'l-vücûh misl-i âcizânem olan tabib yüzbaşı Celâl Muhtar Efendi bendelerinin müddet-i me'zûniyet-i tahsîliyesi üç seneye iblâğ olduğu hâlde çâkerlerinin Paris'te gûzâr eden müddet-i tahsîliyesi iki seneden ibâret kalmış ve hâlbuki mûmâileyh Celâl Muhtar Efendi bendelerinin temdîd-i müddet-i tahsîliyesine müsâ'ade buyurulmasından istidlâl olunacağı vechle emrâz-ı cildiye ve efrenciyyenin tahsili için iki senelik bir müddet gayr-ı kâfi olduğu müsellemler bulunmuş olduğundan emsâl ve müsâvât-ı kanûn-ı ma'delet-nümûnuna tevîkan müddet-i tahsîliye-i bendegânemin üç seneye iblâğı için sene-i hâliye-i rûmîye Mart'ı ibtidâsından (13 Mart 1892) itibâren muhassasât-ı sâbika-i kemterânemle ve bir sene müddetle temdîd-i müddet-i âcizânem husûsunda müsâ'ade-i aliyye-i cenâb-ı sefâret-penâhîleri bî-dirîğ ü erzân buyurulmak bâbında ve her hâlde emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 23 Nisan sene 308 (5 Mayıs 1892)

Paris'te ikmâl-i tahsile me'mûr tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin

1364

No 6530

Paris le 26 Avril [=Nisan 1308]/8 Mai [=Mayıs] 1892

Demande prolongation du Dr. Djénab Chehabeddin⁶⁵

Makam-ı sâmi-i cenâb-ı seraskerîye

ENREGISTRÉ

Müddet-i tahsîliyesinin üç seneye iblâğı husûsunda delâlet-i âcizânemi mültemes berâ-yı tahsilde Paris'te bulunan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi tarafından i'tâ olunan istid'ânın bir kıt'a sûreti leffen takdim kılınmış olmağla (is'âf) îcâb-ı icrâsı (istid'âsı) mütevakkıf re'y ve tensîb-i âlf-i cenâb-ı sipeh-salâfileridir. Ol bâbda. fî 21 Şevvâl sene 309 ve fî 26 Nisan sene 308 (8 Mayıs 1892)

1466

No 6683

le 24 Juin [=Haziran 1308]/6 Juillet [=Temmuz] 1892

Makam-ı sâmi-i cenâb-ı seraskerîye

63 a. y.

64 a. y.

65 Dr. Cenab Şehâbeddin'in süre uzatma isteği.

66 a. y.

Paris'te müddet-i tahsîliyesinin, (üç seneye) temdîdi iblâğı iltimâsını hâvî mukaddemâ i'tâ eylemiş olduğu istid'âsı fî 26 Nisan sene 308 (8 Mayıs 1892) (târihli tahrîrât) tarih ve altı bin beş yüz otuz numarolu tahrîrât-ı âcizâneme leffen (irsâl) takdim kılınan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi'nin melfûf müzekkiresi mütâla'asından dahi keyfiyet rehîn-i ilm-i âlî-i düstûrfleri buyurulacağı vechle Bank-ı Osmânî'nin Paris şu'besi Dersaâdet idâresinden aldığı emr üzerine geçen şehr-i Mart'tan beri maaşını kat' eylemiş ve hâlbuki kendisinin (mûmâileyhin ma'lûmât-ı zâtiyesine) sûret-i husûsiyede Dersaâdet'ten aldığı ma'lûmâta nazaran (altı ay sâlifü'z-zikr) altı ay daha temdîd-i müddetine müsâ'ade buyurulmuş olmağla fi'l-hakîka mûmâileyhe temdîd-i müddet için ise güzêrân eden (maaşlarının i'tâsıyla) aylıklarının tesviyesiyle berâber (tahsisatının) maaşının (i'tâsı) i'tâsına devâm (edilmesiyçün) edilmesi husûsunun Bank-i Osmânî'ye emir ve teblîğ buyurulması bâbında

fî 12 Zi'l-hicce sene 309 ve fî 24 Haziran sene 308 (6 Temmuz 1892)

1567

Makam-ı Seraskerî

Sıhhiye Dâiresi

70

Paris sefâret-i seniyyesine

ENREGİSTRÉ

Reçue le 30 Juillet 1892⁶⁸

No 3144

Devletlü efendim hazretleri

Emrâz-ı cildiye ve illet-i efrenciye tedâvîsinde tevsî'i ma'lûmât etmek için bâ-irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî iki sene müddetle Paris'e gönderilip üç yüz yedi senesi Şubat'ı gayesinde (12 Mart 1892) müddet-i me'zûniyeti muktezî olmuş olan yüzbaşı tabib Cenab Efendi'nin zikr olunan müddet-i tahsîliyesinin emrâz-ı mezkûrenin tedâvîsinde ikmâl-i ma'lûmâta kâfi olamayacağı cihetle inkızâsından i'tibâren altı mâh daha temdîdi husûsuna vâki' olan iş'âr-ı devletleri üzerine Sıhhiye Dâiresi'nin tensibiyle bi'l-istîzân fî 28 Haziran sene 308 (10 Temmuz 1892) tarihinde irâde-i seniyye-i cenâb-ı hilâfet-penâhî şeref-müte'allik buyurularak mu'âmele-i kaydiyesi icrâ ettirilmiş olmağla oraca dahi muktezâsının îfâ buyurulması bâbında emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 25 Zilhicce sene 309 ve fî 7 Temmuz sene 308 (19 Temmuz 1892)

⁶⁷ a. y.

⁶⁸ = 30 Temmuz 1892'de alınmıştır.

Serasker

Bende

Mühür

7 [Temmuz 1308]/19 Juillet [=Temmuz] 1892

1669

Makam-ı Seraskerî

Muhâsebât Dâiresi

Şu'be

77

Paris sefâret-i seniyyesine

Reçue le 13 Août 1892⁷⁰

No 3176

Devletlü efendim hazretleri

fî 12 Zilhicce sene 309 (8 Temmuz 1892) tarihli ve 6683 numarolu tahrîrât-ı aliyye-i sefirâneleri üzerine tedkîkat-ı mukteziye bi'l-îfâ emrâz-ı cildiye ve frengî illetinin tedâvîsinde tevsî'-i ma'lûmât etmek üzere berâ-yı tahsîl Paris'e gönderilmiş olan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi'nin müddet-i tahsîliyesi üç yüz yedi senesi Şubat'ı nihâyetinde (12 Mart 1892) tekmîl olacağı cihetle maaşının mâh-ı mezkûr gayetine kadar tesviyesi akdemce Mâliye Nezâret-i Aliyyesine irsâl kılınan defterde gösterilmiş ise de müddet-i me'zûniyetinin inkızâsından i'tibâren altı mâh daha temdîdi husûsuna muahharæn bi'l-istîzân irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmasıyla mûmâileyhin maaşının üç yüz sekiz senesi Mart'ından (13 Mart 1892) Ağustos nihâyetine (12 Eylül 1892) kadar kemâfi's-sâbık mâh-be-mâh yüzde beşinden Askerî Tekâüd Sandığı'na ve kûsûrunun mûmâileyhe i'tâsiyçün Bank-i Osmânî'ye teblîgat icrâsının fî 13 Temmuz sene 308 (25 Temmuz 1892) tarihinde Nezâret-i müşârunileyhâya iş'âr olduğu kayden tebeyyün etmiş olmağla Paris bank şu'besine bi'l-mürâca'a maaşının ahz eylemesi husûsunun mûmâileyhe tefhîmi zımında Muhâsebât-ı Umûmiye Dâiresi ifâdesiyle terkîm-i nemîka-ı âciziye ibtidâr kılındı. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i men lehü'l-emrindir. fî 10 Muharrem sene 310 ve fî 22 Temmuz sene 308 (3 Ağustos 1892)

Serasker

Bende

Mühür

22 Juillet [=Temmuz 1308]/3 Août [=Ağustos] 1892

1771

69 a. y.

70 = 13 Ağustos 1892'de alınmıştır.

71 a. y.

Makam-ı Seraskerî

Sıhhiye Dâiresi

104

Paris sefâret-i seniyyesine

ENREGISTRÉ

Reçue le 17 Octobre 1892⁷²

No 3334

Devletlü efendim hazretleri

Berâ-yı tahsîl Paris'te bulunan etibbâ-yı seraskeriyeden yüzbaşı Cenab Efendi'nin müddet-i me'zûniyetinin temdîdi hakkında sefâret-i seniyye ateşemiliteri kaim-i makam Tevfik bey tarafından vârid olan şukka lede'l-havâle mûmâileyhin üç yüz yedi senesi Şubat'ı nihâyetine (12 Mart 1892) kadar Paris'te kalmasına ruhsat verilmiş olduğu hâlde muahharen müddet-i mezkûrenin inkızâsından i'tibâren altı mâh daha temdîd olduğu bi'l-mürâca'a kayden nümâyân olmasına göre tekrâr temdîd-i müddet me'zûniyeti uyamıyacağıının savb-ı sâmi-i sefirânelerine iş'ârı Sıhhiye Dâiresi'nden ifâde kılınmağın ol bâbda emr ü irâde hazret-i men lehü'l-emrindir.

fî 18 Rebîü'l-evvel sene 310 ve fî 27 Eylül sene 308 (9 Ekim 1892)

Serasker

Bende

Mühür

27 Septembre [=Eylül 1308]/9 Octobre [=Ekim] 1892

1873

No 7096

S.E. Essad Pacha au Seraskérat

Paris le 27 Janv. 1893

Télégramme

Priere envoyer d'urgence frais la route les docteurs Youssouf-Iskender et Djénab Chehabeddin.⁷⁴

---

⁷² = 17 Ekim 1892'de alınmıştır.

⁷³ a. y.

⁷⁴ = Nr. 7096

Esad Paşa'dan Seraskerlik'e
Paris 27 Ocak 1893

Telgraf

Doktorlar Yusuf-İskender ve Cenab Şehâbeddin'in yol masrafının acele yollanması rica olunur.

1975

No 7213

le 11 [Mart 1309]/23 Mars [=Mart] 1893

Retour à Cons[tantino]ple du Dr. Djénab Chehabeddin⁷⁶

Makam-ı sâmi-i cenâb-ı seraskerîye

(Bundan üç sene) Bundan üç sene mukaddem berâ-yı tevsî-i ma'lûmât Paris'e gönderilmiş olan tabib yüzbaşı Cenab Şehâbeddin Efendi'nin bu kere ikmâl-i müddet ve hüsn-i sûretle itmâm-ı tahsîl ederek ve harc-ı râhını bi'l-ahz (bu kere) Dersâadet'e avdet (eylemiş olduğunun) eylemiş olduğu ma'lûm-ı sâmi-i cenâb-ı sipeh-salârieleri buyurulduktâ. fî 5 Ramazan sene 310 ve fî 11 Mart sene 309 (23 Mart 1893)

2077

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıt Varakasıdır

Zabıt-nâme rakamı

Hâzır bulunan zevât-ı

Cild rakamı

640

fehhâmın
esâmîsi

Tarih

Meclisin küşâdı

Arabî

Rûmî

Dakika

Saat

11 Zilkade

9 Teşrîn-i

sene 330

evvel sene 328

(22 Ekim 1912)

Müzâkere olunan mevâdda müte'allik varakanın nev'iyle hülâsa-i meâli Bâb-ı Âli Evrak Odası'nca olan numerosu ve Meclise havâlesi tarihi ve melfûfâtı dahi kaç kıt'a olduğu

Nev'i

Aded-i melfûfâtı

Evrak Odası numerosu Târîh-i havâlesi

Arabî

Rûmî

Hülâsa-i meâli

Sıhhiye Nezâreti'nin 8 Teşrîn-i evvel sene 328 (21 Ekim 1912) tarihli tezkiresi okundu.

Kararı

Tezkire-i mezkûrede der-meyân bulunduğu vechile umûr-ı sıhhiyenin her zamandan ziyâde te'mîn-i hüsn-i cereyânı vâcibâtan olduğuna binâen bu vazîfe ile mükellef olan rü'esâ-yı me'mûrîn-i sıhhiyeden Meclis-i Umûr-ı Sıhhiye reis-i sâni Cenab Şehâbeddin ve Umûr-ı Sıhhiye müfettişi Mehmed Rifat Beylerle Karadeniz Boğazı Karantina inspektörü Doktor Esad Bey'in buradaki hizmet-i asliyelerine de hâlel gelmemek üzere Dersâadet'teki Hıdemât-ı Sıhhiye-i Askeriye'de istihdâmları husûsunun Harbiye Nezâreti'ne tebliği ve Nezâret-i müşârunileyhâya ma'lûmât i'tâsı tezekkür kılındı.

(İmzalar)

75 a. y.

76 = Dr. Cenab Şehhabeddin'in İstanbul'a dönüşü.

77 BOA, Meclis-i Vükelâ, Dosya Nr: 170, Vesika Nr: 49

2178

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıt Varakasídır

Zabıt-nâme rakamı		Hâzır bulunan zevât-ı	Cild rakamı	
639		fehhâmın esâmîsi		
Tarih			Meclisin küşâdı	
Arabî	Rûmî		Dakika	Saat
16 Zilhicce	5 Kânûn-ı			
sene 328	evvel sene 326			
(18 Aralık 1910)				

Müzâkere olunan mevâdda müte'allik varakanın nev'iyle hülâsa-i meâli Bâb-ı Âlî Evrak Odası'nca olan nûmerosu ve Meclise havâlesi tarihi ve melfûfâtı dahi kaç kıt'a olduğu

Nev'i	Aded-i melfûfâtı	Evrak Odası nûmerosu	Târîh-i havâlesi
Arabî	Rûmî		

Hülâsa-i meâli

Hâriciye Nezâreti'nin 11 Şevvâl sene 328 (16 Ekim 1910) ve 15 Zilhicce sene 328 (18 Aralık 1910) tarihli iki kıt'a tezkiresi melfûflarıyla kırâat olundu.

Kararı

Zikr olunan tezkirelerde hükûmet-i seniyyenin 1903 senesi Sıhhiye Konferansı'na ahîren ba'zı kuyûd-ı ihtiyâtiyye ile iştirâki takarrür etmekle berâber mezkûr Konferans mukarrerâtının Memâlik-i Osmâniyenin emrâz-ı müstevliyeden masûniyetini tamamıyla mütekeffil bulunmadığı cihetle Dersaâdet'te yeni bir Sıhhiye Konferansı in'ikadı zemînini ihzâr için me'mûren Avrupa'ya i'zâm olunan Dâire-i Umûr-ı Sıhhiye reis-i sânisî Cenab Şehâbeddin Bey'in müdâvele-i efkâr ettiği İtalya ve Fransa ricâlinden Dersaâdet'te yeni bir Sıhhiye Konferansı akdine sarf-ı mesâ'î edeceklerine dâir vaad almış olduğundan ve kolera hastalığının tevessüü hasebiyle Fransa hükûmetinin devletleri yeni bir konferansa da'vet etmek mecbûriyetinde ise de bu husûsda Devlet-i Aliyye'ye takaddüm etmemek için hatt-ı hareketini hükûmet-i seniyyenin bu bâbdaki niyâtına kesb-i ittılâ'a ta'lîk ettiği Paris sefâretinden bildirildiğinden bahs ile ifâ-yı muktezâsı der-meyân olunmuştur. Zikr olunan Konferans'ın Dersaâdet'te ictimâ'ı için lâzım gelen istihzârâtta bulunmağa vakit müsâid olmadığından mezkûr Konferans'ın bir vakt-i münâsibde Dersaâdet'te dahi in'ikadı için hükûmet-i seniyyece âtiyen teşebbüs-i lâzımede bulunulmak üzere Fransa hükûmetinin hâlen teşebbüsâtta bulunmasında hükûmet-i seniyyece beis olmadığıнын sefâret-i seniyyeye cevâben iş'ârının Nezâret-i müşârunileyhâya tebliği tezekkür kılındı.

(İmzalar)

22⁷⁹

Bâb-ı Âlî

Nezâret-i Umûr-ı Hâriciyye

Umûr-ı Şehbenderî ve Ticârî ve Hukuk-ı Muhtelite Müdriyet-i Umûmiyesi

Umûr-ı Ticâriyye Şu'besi

Aded

1077

Huzûr-ı sâmi-i hazret-i sadâret-penâhîye

Paris'te müteşekkil beyne'l-milel Hıfzıssıhha

Kalemi ictimâ'ında hazır bulunmak üzere

bir murahhas i'zâmı lüzûmuna dâir

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Kolera ve veba ve hummâ-yı asfer hastalıklarının son zamanlardaki istflâ-yı muhribine mebnî Paris'te mün'akid 1903 senesi Beyne'l-milel Sıhhiye Mukavelenâmesi'nin ta'dîl ve ikmâli zımında Paris'te müteşekkil Beyne'l-milel Hıfzıssıhha Kalemi'nin 1908 ve 1910 seneleri ictimâ'larında ittihâz edilmiş olan mukarrerât Fransa hükûmetince kabûl edilerek sene-i hâliye Mayıs'ında Paris'te bir konferans akdi takarrür etmiştir. Mezkûr Konferans'ta müzâkeresi lâzım gelen mevâd hakkında mütâla'ât ve telkînâta bulunmak üzere efrenci Nisan'da akd-i ictimâ'a karar vermiş olan Kalem-i mezkûr Dâimî Komitesi'nin daha evvel tecemmu' etmesi hakkında Fransa Hâriciye Nezâreti tarafından vuku' bulan iltimâs üzerine önümüzdeki efrenci Mart'ın sekizinde bu Komitenin in'ikadı karâr-gîr olmuştur. 1903 Konferansı mukarrerâtına iştirâk etmekle berâber Hıfzıssıhha Kalemi'ne dâhil olmayan devletler tarafından dahi işbu Dâimî Komite'nin ictimâ'ında beyân-ı mütâla'a etmek üzere muhassas me'mûr i'zâmı müstelzim olduğu ifâdesiyle vârid olan da'vet-nâmede cânib-i hükûmet-i seniyyeden dahi bir delege i'zâmı iltimâs edilmekte bulunmuş ve 8 Teşrîn-i sâni sene 326 (22 Kasım 1910) tarihli ve 951 nümerolu tezkire-i sâmiyeleri mûcibince Devlet-i Aliyye'nin mezkûr Kalem'e iştirâk ettiği henüz Paris ve Roma sefâret-i seniyyelerine tebliğ edilmiş olmağla dokuz güne kadar bed' edilerek sâlifü'l-beyân ictimâ'da hazır bulunması lâzım gelen me'mûrumuzun bir an evvel ta'yîn ve i'zâmı menût-ı re'y-i sâmi-i sadâret-penâhîleri bulunmuştur. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. fî 28 Safer sene 329 ve fî 15 Şubat sene 326 (28 Şubat 1911)

Hâriciye Nâzırı

Bende

İmzâ

⁷⁹ BOA, İrâde-Hâriciye, 29 Safer 1329 (1 Mart 1911), Nr: 3

23⁸⁰

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret

Meclis-i Vükelâ ve Ma'rûzât

Kalemi

4476

Atûfetlü efendim hazretleri

Kolera ve vebâ ve hummâ-yı asfer hastalıklarının son zamanlardaki istîlâ-yı muhribânesine binâen Paris'te mün'akid 1903 senesi Beynelmilel Sıhhiye Mukavele-nâmesi'nin ta'dîl ve ikmâli zımında şehr-i mezkûrda müteşekkil Beynelmilel Hıfzıssıhha Kalemi'nin 1908 ve 1910 seneleri ictimâ'larında müttehiz mukarrerât mücebince Fransa hükûmetince sene-i hâliye Mayıs'ında Paris'te in'ikad edecek konferansta müzâkere edilecek mevâd hakkında mütâla'atta bulunmak için efrensi Mart'ta ictimâ'ı takarrür eden Komite'ye taraf-ı hükûmet-i seniyyeden intihâb olunacak me'mûrun bir an evvel i'zâmı lüzûmuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celflesinin tezkiresi Meclis-i Vükelâ'da lede'l-mütâla'a mezkûr Komite'de bulunmak için Meclis-i Sıhhiye reîs-i sâni'si Cenab Şehâbeddin Bey'in ta'yîn ve i'zâmı tezekkür ve mezkûr tezkire leffen arz u takdîm kılınmış olmağla irâde-i seniyye-i hazret-i pâdişâhî ne vech ile şeref-sudûr buyurulur ise mantûk-ı âlîsi infâz edileceği beyânıyla tezkire-i senâveri terkîm kılındı efendim. fî 28 Safer sene 329 ve fî 15 Şubat sene 326 (28 Şubat 1911)

Sadr-ı â'zam

(İmzâ)

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir⁸¹

Resîde-i dest-i ta'zîm olub melfûfıyla manzûr-ı âlî buyurulan işbu tezkire-i sâmiye-i sadâret-penâhîleri üzerine mücebince irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhî şeref-müte'allik buyurulmuş olmağla emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. fî 29 Safer sene 329 fî 16 Şubat sene 326 (1 Mart 1911)

Ser-kâtib-i hazret-i şehriyârî

Bende

(İmzâ)

24⁸²

Meclis-i Vükelâ Müzâkerâtına Mahsûs Zabıt Varakasıdır

Zabıt-nâme rakamı

Hâzır bulunan zevât-ı
fehhâmın esâmîsi

Cild rakamı

80 BOA, a. y.

81 Bu kısım belgede derkenar şeklinde verilmiştir.

82 BOA, M. V. , D. Nr: 149, V. Nr: 43

Tarih		Meclisin küşâdı	
Arabî	Rûmî	Dakika	Saat
28 Safer sene 329	15 Şubat sene 327		
	(28 Şubat 1911)		

Müzâkere olunan mevâdda müte'allik varakanın nev'iyile hülâsa-i meâli Bâb-ı Âlî Evrak Odası'nca olan numerosu ve Meclise havâlesi tarihi ve melfûfâtı dahi kaç kıt'a olduğu

Nev'î	Aded-i melfûfâtı	Evrak Odası numerosu	Târîh-i havâlesi
Arabî	Rûmî		

Hülâsa-i meâli

Kolera ve vebâ ve hummâ-yı asfer hastalıklarının son zamanlardaki istîlâ-yı muhribânesine binâen Paris'te mün'akid 1903 senesi Beynelmilel Sıhhiye Mukavele-nâmesi'nin ta'dîl ve ikmâli zımnında şehir-i mezkûrda müteşekkil Beynelmilel Hıfzıssıhha Kalemi'nin 1908 ve 1910 seneleri ictimâ'larında müttehiz mukarrerât mücibince Fransa hükûmetince sene-i hâliye Mayıs'ında Paris'te in'ikað edecek Konferans'ta müzâkere edilecek mevâd hakkında mütâla'atta bulunmak için efrençi Mart'ta ictimâ'ı mukarrer eden komiteye taraf-ı hükûmet-i seniyyeden intihâb olunacak me'mûrun bir an evvel i'zâmı lüzûmuna dâir Hâriciye Nezâret-i Celîlesinin tezkiresi okundu.

Kararı

Mezkûr Komite'de bulunmak üzere Meclis-i Sıhhiye reis-i sâni Cenab Şehâbeddin Bey'in ta'yîn ve i'zâmı husûsunun bâ-tezkire-i sâmiye arz ü istîzânı tezekkür kılındı.

(İmzalar)

25⁸³

Nezâret-i Umûr-ı Sıhhiye

Tahrîrât Kalemi

Aded

1570 Umûmî

13 Husûsî

Huzûr-ı sâmi-i hazret-i sadâret-penâhîye

Hülâsa Doktor Cenab Şehâbeddin Bey'in tekaüdü hakkında

⁸³ Başbakanlık Osmanlı Arşivi, İrade-Hâriciye, 27 L. [Şevvâl] 1333 (7 Eylül 1915), Nr: 1

Ma'rûz-ı çâker-i kemîneleridir

Dâire-i Umûr-ı Sıhhiye müfettiş-i umûmîsi Doktor Cenab Şehâbeddin Bey'in bâ-istid'â-nâme tekaüdünü talep eylemesi üzerine lede'l-havâle Dâire-i mezkûre Tekâüd Kalemi'nden tanzîm ve leffen takdîm kılınan cedvelde hizmeti otuz bir sene on ay üç gün gösterilmiş olmağla müşârûnileyhin icrâ-yı tekaüdü husûsuna irâde-i seniyye-i cenâb-ı pâdişâhînin şeref-sudûr buyurulması için mu'âmelât-ı mukteziyenin ifâsı menût-ı müsâ'ade-i sâmiye-i sadâret-penâhîleridir. Ol bâbda emr ü fermân hazret-i veliyyü'l-emrindir. fî 21 Şevvâl sene 333 ve fî 19 Ağustos sene 331 (1 Eylül 1915)

Sıhhiye Nâzırı nâmına

Bende

(İmzâ)

2684

Bâb-ı Âlî

Dâire-i Sadâret-i Uzmâ

Âmedî-i Dîvân-ı Hümâyûn

1129

İrâde-i seniyye

Dâire-i Umûr-ı Sıhhiye müfettiş-i umûmîsi Doktor Cenab Şehâbeddin Bey'in icrâ-yı tekaüdü tensîb olunmuştur.

Bu irâde-i seniyyenin icrâsına Sıhhiye Nâzırı me'mûrdur. fî 27 Şevvâl sene 333 fî 25 Ağustos sene 331 (7 Eylül sene 1915)

Sadr-ı â'zam ve Sıhhiye Nâzırı

(İmzâ)

2785

Kalem'e vürûdu fî 4 Eylül sene 38 (4 Eylül 1922)

1311

Sıra nûmerosu	Zabıt-nâme Tarihi	Meclis-i Vükelâ müzâkerâtına mahsûs zabıt-nâme	Tebliğ olun-duğu devâir	Tebliğ tarihi
323	10 Muharrem sene 1341 3 Eylül sene 1338 (3 Eylül 1922)		Maârif	5 Eylül sene 338 (5 Eylül 1922)

84 BOA, a. y.

85 BOA, M. V. , D. Nr: 224, V. Nr: 86

Hülâsa-i meâli

Hissiyât-ı milliyeyi rencide ettikleri iddi'â olunan Dârü'l-fünûn müderrisîn ve mu'allimîninden Avrupa ve Devlet-i Osmâniye Mûnâsebâtı Tarihi müderrisi Ali Kemal ve Türk Târîh-i Edebiyâtı müderrisi Cenab Şehâbeddin Beylerin azilleriyle yerlerine Ali Reşâd ve Yahya Kemâl Beylerin ve müsta'fi Rıza Tefvik ve Hüseyin Dâniş Beylerden inhilâl eden Mâba'dü't-tabî'yye dersine Naîm ve İran Târîh-i Edebiyâtı dersine Veled Çelebi Beyefendinin ve Garb Edebiyatı muallimliğine de Şerif Bey'in ta'yînleri husûslarına Dârü'l-fünûn Dîvânınca sülûsân ekseriyet-i ârâ ile karar verildiğine dâir Maârif Nezâreti'nin 2 Eylül sene 1338 (2 Eylül 1922) tarihli ve 912 nümerolu tezkiresi ve melfûfları okundu.

Kararı

Müşârünileyhümden Ali Reşâd Bey'in uhdesinde bu kere tevcih olunan dersle üç müderrisliğin ictimâ'ı lâzım geldiği anlaşılıp hâlbuki me'mûrînden bulunan müderrislerin ikiden fazla ders der'uhde etmeleri gayr-ı câiz bulunduğundan müşârünileyhin uhdesindeki müderrisliklerden birinden isti'fâ etmek şartıyla ber-vech-i iş'âr îfâ-yı muktezâsının Nezâret-i müşârünileyhâya tebliği tezekkür kılındı.

(İmzalar)